Een *wake-up call* voor tuincentra én kwekers

Kwekers en tuincentra moeten samen een ketenbenadering opzetten voor tuinplanten

Met samengeknepen billen bekeken veel tuincentrumondernemers en kwekers de uitzending van Radar van afgelopen tweede paasdag. Gelukkig net niet voor het economisch zo belangrijke paasweekend, maar wel in het voorjaar, de tijd dat het overgrote deel van de omzet binnengehaald moet worden. Voor de vakbladen Tuinzaken en Boom In Business was de uitzending aanleiding om in gezamenlijkheid met de belangrijkste partijen om de tafel te gaan zitten.

Auteur: Hein van Iersel

Het bijzondere aan de problematiek die in de Greenpeace-rapportage werd aangeboord, is het feit dat er veel, heel veel partijen bij betrokken zijn. Allereerst natuurlijk tuincentrumondernemers, maar ook kwekers, adviseurs, brancheorganisaties, de gewasbeschermingsmiddelenindustrie en als laatste de certificeringsorganisaties. De laatste groep was zelfs in drievoud op komen dagen. Een van deze clubs, de MPS, speelde zelfs een hoofdrol in de forumdiscussie, die werd gehouden bij Intratuin Elst. Ondernemer Joep Ebben meldde tijdens de voorbesprekingen herhaaldelijk: 'Ik voel mij betoept en bedonderd. Als ondernemer, maar ook als sector hadden wij het idee dat wij onze zaken op orde hadden, maar dat blijkt nu een illusie.' En het werd tijdens de discussie niet hardop gezegd, maar zijn ergste frustratie gold de rol van de MPS.

Aanleiding

Even een stukje voorgeschiedenis. Greenpeace kocht half maart 2014 69 planten, bollen en heesters van 31 verschillende soorten bij de drie grootste tuinketens van Nederland: Intratuin, Groenrijk en Welkoop. Greenpeace kocht met name bloeiende tuinplanten. Deze werden vervolgens in een gespecialiseerd laboratorium onderzocht, met de bekende pijnlijke resultaten. Slechts één monster bevatte geen bestrijdingsmiddel. Alle andere monsters bevatten wel bestrijdingsmiddelen, waaronder veel middelen die verboden zijn. Op 69 monsters werden 505 gewasbeschermingsmiddelen aangetroffen, een gemiddelde van meer dan zeven per plant.
Op 38 van de 69 planten werden gewasbeschermingsmiddelen aangetroffen die illegaal zijn of niet toegelaten in de Nederlandse sierteelt. Acht keer werden pesticiden aangetroffen die in de hele EU verboden zijn; vijf andere stoffen mogen in Nederland helemaal niet worden gebruikt. Van negen andere middelen is het gebruik in de Nederlandse sierteelt illegaal. Daarnaast bleken de geteste planten in totaal 57 keer te zijn behandeld met een van de 22 verboden bestrijdingsmiddelen.
Een van de aanwezigen bij Intratuin was Michiel van Geelen van Greenpeace. Hij startte de discussie met een korte presentatie van het Greenpeace-rapport. Opmerkelijk was dat iedereen in zekere zin respect had voor de stellingname en de aanpak van Greenpeace. Natuurlijk hoorde dit vakblad tijdens de voorbereidingen het nodige gemopper over de aanpak van Greenpeace en de ronduit provocerende planning, maar meestal ging dat gepaard met een

zeker respect. Zelfs Jo Ottenheim, die in het forum de gewasbeschermingsindustrie vertegenwoordigde, was opvallend mild over het rapport. 'Over bepaalde zaken zullen we het nooit eens worden', meldt Ottenheim als hij het woord richt tot Greenpeace-vertegenwoordiger Van Geelen, 'maar wel over het feit dat in de sierteelt illegale middelen worden gebruikt. Niets meer, niets minder. Wij willen als Nefyto echter wel meer nuance in de discussie, bijvoorbeeld met betrekking tot het feit dat een aantal middelen die neonicotinoïden bevatten in Nederland legaal zijn toegestaan. Kwekers mogen die gewoon gebruiken. Het is niet juist om die te afficheren als bijendoders.' Ottenheim gaf daarmee tussen de regels door aan dat hij geen problemen heeft met clubs die illegaal gebruik aan de kaak stellen, omdat ook de chemische industrie belang heeft bij een goed gebruik van middelen.

Dorus Rijkers, werkzaam als adviseur gewasbescherming bij Cultus Agroadvies, huldigde min of meer hetzelfde standpunt: 'Middelen als Admire en Calypso zijn gewoon toegestaan; dat kun je een kweker niet verwijten.' Klopt zegr Geelen van Greenpeace, maar gebruik van Admire is wel aan strengere normen gebonden en recent zijn die normen nog verzwaard.

Planten komen uit het tuincentrum

Voor een consument die zijn de plantjes in een tuincentrum komt halen, is de hele residu-discussie lastig te doorgronden. Die denkt wellicht dat planten door Intratuin, Groenrijk of Welkoop zelf worden gekweekt en beseft in ieder geval niet dat de planten die op het schap staan het resultaat zijn van een lange, complexe en soms ook internationale keten. En daarin zit hem al snel de crux, als het gaat om gewasbescherming en de residudiscussie. Het zou zo moeten zijn dat de opeenvolgende partijen in de keten elkaar informeren over de middelen die gebruikt zijn, bijvoorbeeld bij de stekproductie. De goede bedoelingen zijn er wat dat betreft wel, maar in de dagelijkse praktijk lijkt daar weinig van terecht te komen. MPS-vertegenwoordiger Harold Beek geeft dat meteen toe. 'In het MPS-ABC-certificaat van een kweker wordt het verbruik van gewasbeschermingsmiddelen in het uitgangsmateriaal niet meegenomen. Bij MPS-GAP moeten kwekers wel informeren welke middelen er bij de vorige stap zijn toegepast.'
MPS is bij de productie van tuinplanten de enige certificerende partij die een rol van belang speelt. In de institutionele markt, bijvoorbeeld voor de productie van laanbomen en heesters voor gemeentes, ligt dit anders. Ook hier wordt weliswaar geklaagd over de matige interesse van gemeentes voor duurzaamheid en duurzaam inkopen, maar in deze markt loont het voor kwekers om te investeren in certificering. Daar is Milieukeur de leidende partij en probeert concurrent Groenkeur zich in te vechten in de markt. Het verschil tussen MPS en Milieukeur is dat MPS feitelijk geen certificeerder is. Het registreert het verbruik van de aangesloten leden, maar daar blijft het bij. De echte angel blijkt als Harold Beek in de discussie inbrengt dat MPS geen leden meer zou overhouden als ze heel streng zouden optreden. Hans van Hage, biologisch rozenkweker, vindt dat een rare opstelling: het behouden van klanten kan nooit de insteek zijn. Beek verweert zich daartegen met de argumentatie: wij kiezen ervoor om met een grote groep kwekers kleine stapjes te maken.
Harold Beek van MPS: 'MPS is gewoon geaccrediteerd door de Raad voor Accreditatie. Het systeem is gebaseerd op betrouwbare registratie, maar stelt ook eisen. Voor gewasbescherming stellen we eisen aan de hoogte van het verbruik en de milieurisico's van middelen. Verder zijn niet alle middelen toegestaan in MPS-ABC. Hier wordt', aldus Beek, 'ook op gecontroleerd. Komen we zaken tegen die niet kloppen, dan wordt er streng opgetreden.'
Van Hage vindt als een van de weinige werkende biologische kwekers dat MPS lang niet ver genoeg gaat. Zijn bedrijf produceert rozen onder SKAL en sinds kort ook onder het nog strengere Bio Suisse-label. Wat Van Hage lijkt te willen benadrukken, is dat het mogelijk is om met minder middelen te telen. Ook hierin staat hij overigens niet alleen. Gewasbeschermingsmiddelenspecialist Fons van Kuik van PPO Wageningen geeft hem hierin gelijk, maar ook Dorus Rijkers van Cultus.

Sicco de Boer en Rob Hanken.

Dorus Rijkers

Joeb Ebben

Wim Uljee

Wat wil de consument?

Ellen Steinmann van retailer Hornbach mengt zich in de discussie en geeft een passend voorbeeld. Zij verkoopt in haar winkel twee soorten keukenkruiden in pot: de biologische kruiden van Radder en traditioneel gekweekte kruiden. Steinmann: 'Wij hebben een paar keer getest, maar zelfs onze eigen medewerkers pakken tijdens de zesweekse trainingen die wij organiseren toch heel snel de traditioneel gekweekte kruiden. Die zien er gewoon mooier uit.' Voor Rijkers van Cultus is dat een belangrijk punt: 'Net als in de supermarkt eist de consument een product dat honderd procent vrij van ziektes is en dat gaat nu eenmaal niet vanzelf.' Biologische rozenkweker Van Hage bestrijdt dat en dropt de stelling dat je juist dat luisje op de plant nodig hebt. Van Hage: 'Kijk eens naar het assortiment biologische bestrijders van Koppert. Die hebben overal beestjes voor en om die beestjes in leven te houden, heb je soms wat luizen nodig als prooi. Als je op het label uitlegt dat je biologie nodig hebt om je plagen onder controle te houden, is dat juist een extra argument.' Ottenheim van Nefyto hoort het verhaal van Van Hage aan en is het daar duidelijk niet mee eens: 'Natuurlijk kun je een "verhaal" maken van biologisch bestrijden', is zijn mening, 'maar dat is maar een klein deel van de markt.' De marktpraktijk lijkt Ottenheim daarin gelijk te geven. Het aantal kwekers dat biologisch werkt, is op de vingers van een hand te tellen.
Een andere stelling van Van Hage oogst wel meer instemming: tuincentra kunnen door het kiezen van het juiste sortiment heel veel gewasbescherming uitsluiten. Van Hage geeft een voorbeeld uit zijn eigen rozenkwekerij. 'Ons wordt ook gevraagd om de roos Schneewittchen te leveren. Dat kunnen wij en dat doen wij ook, maar deze roos is bij ons lang niet zo mooi als bij een traditionele kweker.' Deze opmerking van Van Hage wordt breed herkend. De vraag is alleen wat ermee te doen. Tuincentra bestellen klaarblijkelijk jaar op jaar hetzelfde sortiment en er is niemand die hen erover informeert dat bepaalde soorten en cultivars toch echt meer gewasbescherming nodig hebben.
Dorus Rijkers tipt nog een ander aspect aan: het verschil tussen kwekers onderling. Zijn bedrijf adviseert door heel Nederland op het gebied van gewasbescherming en dus ook over middelen. Hij komt kwekers tegen die met veel minder middelen toe kunnen, omdat ze de materie beter in de vingers hebben.

Aanbod- of vraaggestuurd?

De discussie verplaatst zich naar het onderwerp wie nu eigenlijk het sortiment bepaalt. Volgens Wim Uljee is het sortiment in belangrijke mate aanbodbepaald. Als een bepaald product op een bepaald moment niet in het tuincentrum staat, wordt het eenvoudig niet verkocht. Volgens Steinmann van Hornbach is dat maar een deel van het probleem en de waarheid. Als retailer heb je niet de luxe om bepaalde soorten uit het sortiment te halen. De consument verwacht dat bepaalde planten het hele jaar, en het liefst bloeiend, op het tuincentrum staan. Hortensia is daarvan een goed voorbeeld.
Niet alleen de soortkeuze, maar ook het moment in het jaar is bepalend voor het middelengebruik. Wat dat betreft zijn de ontwikkelingen van de laatste jaren eerder negatief dan positief. Het belangrijkste verkoopmoment van het jaar is het vroege voorjaar. De consument verwacht dan een tuincentrum met bloeiende planten. Dat betekent dat deze planten, die het seizoen daarvoor op

Sicco de Boer en Rob Hanken.

een containerveld hebben gestaan, in de kas in bloei worden getrokken. Dorus Rijkers: 'Op een containerveld staat die plant buiten in de wind, maar als deze in de winter naar een kas gaat om te worden voorgetrokken, is hij veel gevoeliger voor allerlei ziektes. Dat laatste half jaar zou wel eens meer inzet van gewasbescherming nodig kunnen zijn dan tijdens het hele opkweekproces daaraan voorafgaand.' Rijkers maakt het nog wat ingewikkelder voor ons. 'Wat wij als kwekers eigenlijk doen is niet het seizoen vervroegen, maar het seizoen verlengen. Veel van de soorten die intensief verkocht worden, zijn herfstbloeiers, bijvoorbeeld Skimmia of hortensia. Die planten zijn dus bedoeld voor levering in het najaar. Tegenwoordig vindt de handel in deze planten grotendeels echter pas in het volgende voorjaar plaats.'

Hans van Hage, Dirk Keuper en Matthijs Mesken.

Verschraling

Tuincentrumondernemer Joep Ebben ziet deze ontwikkeling ook met lede ogen aan: 'Dat het voorjaar het belangrijkste verkoopmoment is, betekent dat er een verschraling van het sortiment plaatsvindt.' Dit is koren op de molen van vasteplantenkweker Sicco de Boer van Decker-Jacobs. Hij heeft direct na het Greenpeace-rapport onderzoek laten doen op zijn eigen bedrijf door bladmonsters te laten controleren, en zijn bedrijf bleek schoon te zijn. De Boer herkent het verhaal van Ebben over verschraling van het sortiment en de bedreiging die dat vormt voor de biodiversiteit van de Nederlandse tuin. Dat is waar hij zich als kweker hard voor wil maken. Decker-Jacobs kweekt op dit moment een sortiment van ongeveer 1500 soorten. Hij ergert zich dan ook aan kwekers als Hans Kramer van De Hessenhof, die, in zijn visie, over de rug van collega's beweren dat zij het allemaal zo goed doen. De Boer: 'Ik zie mijzelf niet als een mindere kweker. Wij zijn voor biodiversiteit, ook al zijn we niet bio.'

Vergissing

Van Geelen stelt het forum een vraag: 'Gaat het hier om soorten die uit de kas komen of van buiten?' Volgens Rijkers van Cultus is daar eigenlijk geen twijfel over. De producten die half maart in de tuincentra staan, komen bijna zonder uitzondering uit de kas, ook al zijn ze opgekweekt op een containerveld. De tweede vraag is of dit producten zijn uit het binnen- of buitenland. Ook hier is volgens Rijkers weinig twijfel over mogelijk. Wellicht komt het uitgangsmateriaal uit het buitenland, maar het overgrote deel van de producten zal uit Nederland komen. De kweker zal zelfs makkelijk zijn te achterhalen, omdat het gaat om producten die onder kwekerslicentie gekweekt worden en dus maar bij één of enkele kwekers vandaan komen. Geelen: 'Er is veel onduidelijkheid is over herkomst en teeltwijze van producten, terwijl dit van groot belang is voor wat wel en niet is toegestaan in gebruik middelen. Wij vermoeden dat aantal overtredingen groter is dan wij hebben gesteld omdat wij in het geval van alleen toelating in de kas en niet voor buiten uit zijn gegaan van kasteelt.

Kennis

Ottenheim gooit de discussie over een andere boeg. 'Natuurlijk is een verdere vermindering van het gebruik mogelijk, maar we moeten opletten dat we niet dezelfde fout maken als bij de discussie over residu in het groente- en fruitschap. Daar zijn door de milieuorganisaties alle kaarten gezet op het residu-niveau dat te vinden is op producten in het schap. Dat zet kwekers ertoe aan om aan het begin van het seizoen massaal in te grijpen met gewasbescherming, met de garantie dat het middel op het moment van uitlevering wel verdwenen zal zijn. Van Geelen van Greenpeace geeft hem daarin gelijk: 'Dat is een foute benadering geweest van de milieuorganisaties.'
Ottenheim is in de winning mood en brengt nog een tweede argument in: 'We moeten ophouden met meten in kilo's gewasbescherming. Dat is zo 'jaren negentig'. Het gaat niet om kilo's, maar om milieubelasting. Dat is de enige reële manier om zaken te vergelijken.'
Volgens Harold Beek van MPS zou het systeem eigenlijk omgegooid moeten worden. Op dit moment is de kweker alleen verantwoordelijk voor de middelen die hijzelf gespoten heeft. Alles wat in het uitgangsmateriaal, in het irrigatiewater, als drift van de buurman of op welke andere manier dan ook op de plant terechtkomt, is niet de verantwoordelijkheid van de kweker. Volgens Beek zou er meer duidelijkheid ontstaan als dit

Brenda Horstra

Tjeerd Posthumus en Fons van Kuik.

werd vervangen door een systeem dat vergelijkbaar is met het dopingsysteem bij sporters. Een sporter is zelf verantwoordelijk voor de gehaltes van bepaalde stoffen in zijn bloed of urine; het maakt niets uit of hij echt verboden middelen heeft geslikt, een stukje varkensvlees of een hoestmiddel.

Voor dit alles is echter een totaal andere insteek bij de kweker en het tuincentrum nodig. De grote retailers kennen deze benadering al wel en hanteren deze ook al bij tuinplanten. Voorbeelden daarvan zijn Ikea en Lidl, die bovengemiddelde eisen stellen aan de gehaltes gewasbescherming die hun tuinplanten mogen bevatten. Het gemiddelde tuincentrum is nog niet zover en het forum constateert uit verschillende monden dat er in de sector nog een wereld te winnen is.

Het beste bewijs voor de onbekendheid van de sector met de problematiek is wel de snelheid waarmee zaken gerealiseerd worden. Amper twee weken na de uitzending stuurde Intratuin een persbericht rond dat Roundup uit de schappen gaat. Een ander voorbeeld van het gebrek aan kennis komt naar voren als Jo Ottenheim voor de discussie Intratuin-ondernemer Joep Ebben aanschiet met de mededeling: 'Jij hebt hier een fruitvliegjesmiddel in het schap staan dat volgens mij verboden is.' Dit middel is natuurlijk een van de vele duizenden middelen die bij Intratuin in het schap staan, maar er is bij leveranciers klaarblijkelijk geen instrument om dit soort relatief kleine 'vergissingen' uit de schappen te filteren.

'We moeten ophouden met meten in kilo's gewasbescherming. Dat is zo 'jaren negentig'. Het gaat niet om kilo's, maar om milieubelasting. Dat is de enige reële manier om zaken te vergelijken'

Brenda Horstra van Tuinbranche Nederland: 'Voor ons is, net als voor alle anderen in de sector, het gebruik van illegale middelen taboe. Het rapport van Greenpeace zien wij daarom ook als een wake-upcall voor de sector. We zullen dit probleem op moeten lossen. Wat ons wel stoort, is het eenzijdige verband dat wordt gelegd tussen middelengebruik en bijensterfte. Dat ligt allemaal wat genuanceerder.'

Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:
www.boom-in-business.nl/artikel.asp?id=23-4625

	Totaal mee eens	Mee eens	Eens noch oneens	Mee oneens	Totaal mee oneens
Tuincentra en boomkwekers moeten samen optrekken in GBM problematiek.	9%	29%	21%	35%	6%
Als tuincentragedwongen worden uitsluitend Nederlandse productie inkopen zullen de risico's mbt niet toegelaten middelen aanzienlijk dalen.	30%	41%	14%	9%	6%
Tuincentra denken alleen aan korte termijn succes bij hun inkooppolitiek.	51%	26%	14%	3%	6%
De consument verwacht vijf perkplanten voor twee kwartjes. Het is naïef om te denken dat deze volstrekt duurzaam geproduceerd kunnen worden.	54%	35%	9%	2%	0%
Het Greenpeace rapport is in zeker zin een blessing in diguise voor Nederlandse kwekers. Tuincentra zullen meer gaan afnemen van Nederlandse kwekers om risico's zoveel mogelijk te voorkomen.	21%	26%	25%	9%	9%
De sierteeltsector moet veel meer uitdragen, dat de laatste tien jaar de milieubelasting met bijna 90 procent is afgenomen. Door rapporten als van Greenpeace wordt alleen de negatieve kant belicht.	66%	21%	8%	0%	5%
Tuincentra zijn veel te afwachtend geweest. Iedereen had kunnen voorspellen dat na de residu-discussie in de supermarkt wereld de tuincentra nu aan de beurt zouden komen.	32%	44%	9%	12%	3%
Als tuincentra afspraken maken over residuen op tuinplanten, moeten afspraken gemaakt worden op basis van milieubelasting. Afspraken op aantallen middelen zullen kunnen leiden tot meer gebruik van minder middelen en resistentie.	33%	38%	23%	6%	0%
In een pan-europese markt is het vooralsnog een illusie dat illegale middelen niet meer gebruikt worden.	27%	45%	18%	6%	6%
De gebruikte certificeringen in de retail bieden weinig tot geen zekerheid als het gaat om middelengebruik.	23%	27%	26%	21%	3%

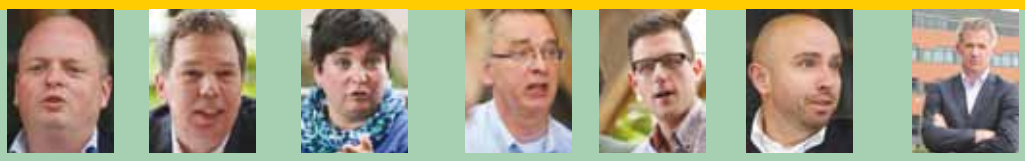

	Dirk Bouman *Arie Bouman Tuinplanten*	**Fons van Kuik** *PPO*	**Ellen Steinman** *Hornbach Nederland*	**Rob Hanken** *Intratuin*	**Dorus Rijkers** *Cultus Agro Advies*	**Dennis van Willegen** *A.B. Tuinplanten*	**Jo Ottenheim** *Nefyto*
Tuincentra en boomkwekers moeten samen optrekken in GBM problematiek.	↗	↔	↙	↔	↓	↗	↓
Als tuincentragedwongen worden uitsluitend Nederlandse productie inkopen zullen de risico's mbt niet toegelaten middelen aanzienlijk dalen.	↙	↗	↗	↙	↗	↑	↙
Tuincentra denken alleen aan korte termijn succes bij hun inkooppolitiek.	↗	↙	↓	↓	↙	↓	↙
De consument verwacht vijf perkplanten voor twee kwartjes. Het is naïef om te denken dat deze volstrekt duurzaam geproduceerd kunnen worden.	↓	↙	↙	↔	↓	↑	↔
Het Greenpeace rapport is in zeker zin een blessing in diguise voor Nederlandse kwekers. Tuincentra zullen meer gaan afnemen van Nederlandse kwekers (met een deugdelijke certificering) om risico's zoveel mogelijk te voorkomen.	↗	↔	↑	↗	↔	↑	↗
De sierteeltsector moet veel meer uitdragen, dat de laatste tien jaar de milieu-belasting met bijna 90 procent is afgenomen. Door rapporten als van Greenpeace wordt alleen de negatieve kant belicht.	↗	↑	↑	↙	↑	↑	↙
Tuincentra zijn veel te afwachtend geweest. Iedereen had kunnen voorspellen dat na de residu-discussie in de supermarkt wereld de tuincentra nu aan de beurt zouden komen.	↔	↗	↔	↗	↗	↔	↔
Als tuincentra afspraken maken over residuen op tuinplanten, moeten afspraken gemaakt worden op basis van milieu-belasting. Afspraken op aantallen middelen zullen kunnen leiden tot meer gebruik van minder middelen en resistentie.	↗	↗	↙	↑	↑	↑	↑
In een pan-europese markt is het voorals-nog een illusie dat illegale middelen niet meer gebruikt worden.	↙	↗	↙	↗	↙	↑	↗
De gebruikte certificeringen in de retail bieden weinig tot geen zekerheid als het gaat om middelengebruik.	↓	↔	↑	↔	↔	↑	↙

↑ Totaal mee eens ↗ Mee eens ↔ Eens noch oneens ↓ Mee oneens ↙ Totaal mee oneens

Tjeerd Posthumus *Tuinzaken*	Hans van Hage *Rozenkwekerij de Bierkreek*	Sicco de Boer *Kwekerijen Decker-Jacobs BV*	Joep Ebben *Intratuin Elst*	Wim Uljee *SMK*	Matthijs Mesken *Stich. Groenkeur*	Dirk Keuper *CLM Onderzoek & Advies bv*	Harold Beek *MPS*	Michiel van Geelen *Greenpeace*	Brenda Horstra *Tuinbranche*
↓	↓	↓	↔	↙	↔	↙	↙	↓	↙
↔	↓	↑	↙	↙	↔	↔	↙	↔	↙
↙	↔	↓	↓	↙	↙	↗	↙	↗	↔
↓	↓	↓	↔	↙	↔	↙	↑	↗	↗
↔	↑	↗	↗	↙	↙	↙	↔	↑	↔
↑	↓	↑	↙	↗	↓	↗	↓	↓	↗
↗	↑	↑	↗	↗	↙	↗	↗	↔	↗
↓	↓	↔	↑	↗	↗	↑	↑	↔	↗
↑	↓	↓	↗	↗	↗	↔	↔	↓	↑
↗	↓	↑	↔	↓	↓	↗	↓	↙	↑